

Napierśnik husarski.

Pochodzenie: Polska, ok. 1650 r.

Materiał: stal, mosiądz

Wymiary: ok. 50 cm wysokości x 35 cm szerokości

Husaria była jedną z najsłynniejszych polskich formacji jazdy. Znana była z wielu zwycięstw na polach bitew od początku XVI wieku do początków XVIII wieku. Szarże zwartych chorągwi husarskich przełamywały zwykle, w decydującym momencie bitwy, pozycje nieprzyjaciela i okazywały się ostatecznym ciosem zadawanym w czasie walki. Do najsłynniejszych zwycięstw tej formacji jazdy należały bitwy pod: Orszą (1514), Byczyną (1588), Kircholmem (1605), Kłuszynem (1610), Chocimiem (1621) czy Wiedniem (1683).

Napierśnik husarski jest eksponatem Działu Militariów, Muzeum Lubelskiego w Lublinie. Napierśnik jest częścią kirysa, czyli zbroi ochraniającej korpus. Kirys składał się z dwóch części: napierśnika, który ochraniał pierś rycerza oraz naplecznika chroniącego plecy. Obie części były połączone ze sobą za pomocą skórzanych rzemyków. W okresie świetności husarii w XVII wieku, kirysy tego typu charakteryzowały się dużą odpornością na zadawane ciosy przy jednoczesnym niewielkim ciężarze zbroi, do kilkunastu kilogramów. Dzięki temu husarz nie męczył się w zbroi i miał większą swobodę ruchu podczas walki z konia jak i pieszo.

Ekspozowany napierśnik składa się z jednego, wyprofilowanego kawałka stalowej blachy, który osłania górną część klatki piersiowej. Blacha ta jest dopasowana kształtem do ciała ludzkiego i posiada trzy półokrągłe wcięcia: na ramiona oraz szyję. Charakterystyczną cechą większości napierśników wytworzonych w XVII wieku jest oś biegnąca przez środek pancerza. Dzięki temu zabiegowi zbroja była odporniejsza na uderzenia, a ewentualne ciosy przeciwnika ześlizgiwały się z napierśnika dzięki pochylej konstrukcji pancerza. Od dołu, do napierśnika przyłączone są cztery, ruchome folgi osłaniające brzuch, czyli prostokątne kawałki blachy nachodzące na siebie kolejno, do połowy wysokości. Są one połączone metalowymi nitami, co umożliwiało swobodne pochylanie się w czasie jazdy lub w czasie walki. Górne krawędzie folg zostały wycięte w półkoliste zęby, zaś na ich brzegach widoczne są stemplowane ornamenty w postaci małych okręgów.

Ekspozat jest bogato dekorowany. Umieszczone na pancerzu różnego typu lamówki, rozety, guzy są formowane w ozdobny sposób przy użyciu mosiężnej blachy. Na przykład w miejscu łączenia folg nitami znajdują się mosiężne romby, jednak nie wszystkie zachowały się do dziś. Na czołowej części napierśnika widnieją, umieszczone symetrycznie po każdej ze stron piersi, wizerunki. Po prawej stronie jest to Krzyż Rycerski, który był godłem stanu rycerskiego. Krzyż ten zamknięty jest w kole, tzn. że wszystkie jego ramiona o zaokrąglonym kształcie rozszerzają się od środka ku zewnątrz, tworząc zamknięty okrąg. Znane są jednak egzemplarze gdzie krzyż jest zamknięty w kwadracie. Na środku oraz wszystkich czterech ramionach krzyża umieszczone są niewielkie, mosiężne guzy, zaś na brzegu okręgu jeszcze mniejsze, przypominające perełki. Po lewej stronie napierśnika, czyli na sercu, znajduje się mosiężny medalion przedstawiający Matkę Boską Niepokalaną Poczętą. Maria stoi na półksiężycu, w promienistej glorii, czyli promieniach różnej długości, które rozchodzą się wokół niej. Jest ubrana w długi, swobodnie opadający płaszcz, na głowie ma chustę sięgającą

ramion, zaś ręce złożone w geście modlitwy. Jej wizerunek, tak jak krzyż, również jest wpisany w mosiężny okrąg.

Napierśnik jest fragmentem zbroi husarskiej, na którą składał się dodatkowo naplecznik, tworzący z napierśnikiem tzw. kirys, a ponadto szyszak (czyli hełm), obojczyk (osłaniający górną część ramion, szyi oraz piersi), naramienniki, karwasze (ochraniające przedramiona), a w wyjątkowych przypadkach także nabiodrki z nakolankami.